

DOI: <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2025-63-4-110>

УДК 347.73: 336.22

О. К. ПАРАЩЕНКО

асистент кафедри фінансового права

Національного юридичного університету

імені Ярослава Мудрого, Україна, м. Харків

e-mail: o.k.paraschenko@nlu.edu.ua

ORCID iD: <http://orcid.org/0009-0001-0284-0308>

**НЕДОСТОВІРНІ ВІДОМОСТІ
В КРЕДИТНИХ ІСТОРІЯХ:
ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ,
КОРИГУВАННЯ ТА СУДОВОГО ЗАХИСТУ¹**

Ця стаття присвячена комплексному аналізу правового регулювання формування, використання та коригування кредитних історій в Україні. У роботі розкривається суб'єктний склад відповідних правовідносин, що включає бюро кредитних історій, користувачів бюро та суб'єктів кредитних історій, а також визначається їхня функціональна роль у процесах збору, передачі та оброблення інформації. Також увагу приділено дослідженню ключових принципів, визначених законодавством, зокрема забезпеченню конституційних прав і свобод суб'єктів, достовірності та всебічності інформації, а також необхідності отримання згоди особи на оброблення даних. Саме ці принципи визначено як пріоритетні для подальшого аналізу, оскільки вони формують основу правомірності та легітимності кредитно-інформаційних процесів, які безпосередньо впливають на якість даних і є центральними в контексті захисту прав суб'єкта кредитної історії. У статті також здійснено аналіз законодавчої класифікації інформації, що становить зміст кредитної історії, а саме: ідентифікаційні дані, відомості про виконання грошових зобов'язань, інформація з відкритих та державних реєстрів, а також дані про операції з кредитною інформацією. Окремо надано категорії інформації, збір якої заборонений (дані про національність, політичні погляди, стан здоров'я тощо), що забезпечує дотримання вимог приватності та пропорційності. Аналізується також інформація, що міститься в реєстрі запитів, як важливий елемент прозорості обігу кредитних даних. Окремо автор приділяє увагу судовій

¹ © Паращенко О.К., 2025. Стаття публікується на умовах ліцензії Creative Commons – Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).

Статтю розміщено на сайті збірника: <http://econtlaw.nlu.edu.ua>.

практиці, зокрема судовому захисту права суб'єктів кредитних історій на захист персональних даних у контексті оскарження незаконних дій користувачів бюро та бюро кредитних історій щодо передачі та внесення недостовірних даних до кредитної історії суб'єкта кредитної історії, а також передачі та внесення інформації без згоди суб'єктів кредитних історій на збір і надання інформації, що складає кредитну історію. Розглянуто способи судового захисту, підходи судів до оцінки доказів і забезпечення балансу між правами суб'єктів кредитної історії та інтересами учасників ринку. Отримані результати дозволяють сформулювати цілісне розуміння механізмів правового регулювання в цій сфері та окреслити напрями вдосконалення правового регулювання інституту кредитної історії.

Ключові слова: кредитна історія, бюро кредитних історій, користувач бюро, персональні дані, захист персональних даних, судовий захист, інформація, недостовірні дані, інформація, кредит, кредитний правочин.

Постановка проблеми. Становлення в Україні цифрової фінансової інфраструктури та активне поширення систем автоматизованої оцінки кредитоспроможності зумовили суттєве зростання значення кредитних історій як інструменту, що впливає не лише на умови доступу громадян до фінансових послуг, але й на їхню ділову репутацію, майновий стан та економічні можливості. У таких умовах правове регулювання формування, оброблення, зберігання та виправлення кредитної інформації набуває ключового значення, а Закон України «Про організацію формування та обігу кредитних історій» від 23 червня 2005 р. № 2704-IV (далі – Закон № 2704-IV) фактично перетворюється на фундаментальний акт, покликаний забезпечити баланс між інтересами суб'єкта кредитної історії та банків як основних постачальників даних. Разом із тим з огляду на стрімку цифровізацію банківських процесів, автоматизацію обміну інформацією і широке застосування алгоритмів скорингу, питання достовірності кредитних відомостей, меж повноважень банків у їхньому формуванні та обов'язків щодо коригування помилок стає все більш актуальним.

Надання фінансовими установами недостовірних або неповних даних до бюро кредитних історій здатне істотно вплинути на правове становище громадянина, а саме:

- 1) ускладнити отримання кредиту;
- 2) призвести до відмови у фінансуванні;
- 3) погіршити умови доступу до фінансових продуктів;
- 4) в окремих випадках – спричинити репутаційні збитки або необґрунтовану фінансову відповідальність.

Незважаючи на визначені законом гарантії, практика свідчить, що помилки у кредитних історіях не є поодинокими, а їхнє виправлення вимагає від суб'єкта

значних процесуальних зусиль, зокрема у випадках, коли банк відмовляється визнавати факт недостовірності інформації чи наполягає на її законності. Саме тому інструменти судового захисту набувають вирішального значення для забезпечення реалізації прав суб'єкта кредитної історії.

Особливої уваги потребує питання процесуального доказування у спорах щодо виключення / вилучення недостовірних відомостей із кредитних історій. Оскільки обмін інформацією між банком і бюро кредитних історій відбувається в цифровій формі, а умови договорів кредитування часто існують у вигляді електронних правочинів, доведення фактичних обставин – наявності чи відсутності згоди суб'єкта, строків дії зобов'язань, факту їхнього належного виконання тощо – перетворюється на складне завдання.

Таким чином, актуальність теми зумовлена необхідністю комплексного осмислення взаємозалежності між правами суб'єкта кредитної історії, повноваженнями банків та ефективністю судового захисту в разі виникнення спорів щодо недостовірних даних. Потребують глибокого аналізу практичні аспекти правового регулювання цього інституту, включно з механізмами вправлення кредитної інформації, процесуальними стандартами доказування, відповідальністю учасників ринку та роллю судів у відновленні порушених прав. Дослідження цих питань дозволить сформулювати цілісне бачення функціонування правового інституту кредитної історії, визначити проблемні зони у законодавстві та правозастосуванні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання регулювання суспільних відносин, що виникають у сфері збору, оброблення, зберігання, захисту та використання інформації про виконання особами грошових зобов'язань, функціонування інституцій, пов'язаних з обміном інформацією про грошові зобов'язання та забезпеченням прав та інтересів суб'єктів кредитної історії є предметом досліджень багатьох науковців. Зокрема, О. О. Примостка (O. Prymostka) досліджував методологічні засади формування бюро кредитних історій як основи надійного кредитування [1], В. Ю. Прокопенко (V. Prokopenko) вивчала еволюцію, становлення та розвиток бюро кредитних історій [2], Р. С. Квасницька (R. Kvasnytska) у своїй роботі «Сучасні реалії співпраці бюро кредитних історій та банківських установ» досліджувала роль і функції бюро кредитних історій у взаємодії з банками під час оцінки позичальників, аналізувала динаміку роботи українських бюро кредитних історій у формуванні кредитних історій, кількості запитів і партнерів та узагальнила напрями діяльності бюро кредитних історій, їхні основні продукти й послуги для банків і позичальників [3]. Указані суспільні відносини були раніше та є зараз предметом досліджень науковців, проте саме в цій статті поставлено на

меті акцентувати на такому правовому інституті, як кредитна історія, змістом якої є інформація, а також наголосити на судовому захисті прав осіб, інформація про яких розміщується бюро кредитних історій, зокрема недостовірні інформація.

Формулювання цілей. Метою статті є дослідження такого правового інституту як кредитна історія, суб'єктного складу суспільних відносин, що виникають у сфері збору, оброблення, зберігання, захисту та використання інформації про виконання особами грошових зобов'язань, функціонування інституцій, пов'язаних з обміном інформацією про грошові зобов'язання і забезпеченням прав та інтересів суб'єктів кредитної історії. Крім того, планується усвідомити взаємозалежність між правами суб'єктів кредитної історії й повноваженнями банків, дослідити механізми виправлення інформації, що становить кредитну історію, а також ключові аспекти судового захисту в разі виникнення спорів щодо недостовірності такої інформації. Вбачається, що наведене дозволить сформулювати цілісне бачення функціонування інституту кредитної історії, можливо, визначити проблеми профільного законодавства й окреслити шляхи вдосконалення захисту прав суб'єктів кредитних історій.

Виклад основного матеріалу. Ресурс Опендатабот 19 вересня 2025 р. на своєму сайті в розділі «Аналітика» повідомив, що 1,23 трлн грн кредитів позичили українці та бізнес станом на початок серпня 2025 р. за даними Національного банку України, що стало на 15 % більше, ніж у цей самий період у 2024 р., та на 26 % більше, ніж до початку збройної агресії РФ у 2022 р. [4]. Також було акцентовано, що основними позичальниками є бізнес – 74 % (909,3 млрд грн), але найшвидше зростають кредити людей: +22 % за рік і станом на серпень 2025 р. становили 316,1 млрд грн [Там само]. При цьому, кредити для компаній зросли лише на 13 % порівняно з кредитами для населення [4].

З огляду на динамічне зростання обсягів кредитування як бізнесу, так і населення, різко підвищується й значення коректності даних, що формуються та обробляються у кредитних історіях. Така тенденція зумовлює посилення вимог до правового регулювання й захисту учасників кредитних правовідносин, що потребує подальшого аналізу нормативних і процесуальних аспектів.

Правові та організаційні засади формування і ведення кредитних історій, права суб'єктів кредитних історій і користувачів бюро кредитних історій, вимоги до захисту інформації, що складає кредитну історію, порядок утворення, діяльності та ліквідації бюро кредитних історій визначаються Законом № 2704-IV [5].

Основною метою вказаного нормативно-правового акта, як передбачено у ст. 2 Закону № 2704-IV, є «...регулювання суспільних відносин, що

виникають у сфері збору, оброблення, зберігання, захисту та використання інформації про виконання особами грошових зобов'язань, функціонування інституцій, пов'язаних з обміном інформацією про грошові зобов'язання та забезпеченням прав та інтересів суб'єктів кредитної історії» [5].

Таким чином, в основу цього дослідження буде покладено аналіз приписів Закону № 2704-IV як центрального правового акта, що регулює досліджувані правовідносини.

По-перше, розгляньмо суб'єктний склад аналізованих відносин.

До суб'єктів відносин, що виникають у сфері збору, оброблення, зберігання, захисту та використання інформації про виконання особами грошових зобов'язань, функціонування інституцій, пов'язаних з обміном інформацією про грошові зобов'язання та забезпеченням прав та інтересів суб'єктів кредитної історії, законодавцем віднесені бюро кредитних історій, користувачі бюро та суб'єкти кредитних історій [Там само]. Тобто ці відносини мають тристоронній характер.

Згідно з приписами ст. 3 Закону № 2704-IV, бюро кредитних історій – це юридична особа, виключною діяльністю якої є збір, зберігання, використання інформації, що складає кредитну історію [Там само]. Користувачем Бюро є юридична або фізична особа – суб'єкт господарської діяльності, яка укладає кредитні правочини та відповідно до Договору надає і має право отримувати інформацію, що складає кредитну історію [Там само]. Своєю чергою суб'єктом кредитної історії є будь-яка юридична або фізична особа, яка звернулася до Користувача з метою укладення кредитного правочину або вже уклала кредитний правочин та щодо якої формується кредитна історія [Там само].

Отже, окреслення кола учасників цих правовідносин дозволяє чітко визначити, між ким саме виникають права, обов'язки та потенційні конфлікти у сфері обігу кредитних даних. Це своєю чергою створює підґрунтя для подальшого розгляду функціональної ролі кожного з суб'єктів та аналізу механізмів взаємодії між ними, що буде досліджено далі.

Крім визначень понять, що позначають суб'єктний склад досліджуваних правовідносин, у ст. 3 Закону № 2704-IV наведено такі визначення ключових понять аналізованих правовідносин:

«...ведення кредитної історії – діяльність Бюро із збирання, оброблення, зберігання, захисту, використання інформації, яка складає кредитну історію; кредитна історія – це сукупність інформації про юридичну або фізичну особу, що її ідентифікує, відомостей про виконання нею зобов'язань за кредитними правочинами, іншої відкритої інформації відповідно до Закону;

...

Договір – правочин, сторонами якого є Користувач і Бюро і предметом якого є врегулювання питань надання та отримання інформації, що складає кредитну історію;

Положення Бюро – правила формування і ведення кредитних історій, які затверджуються виконавчим органом Бюро та погоджуються Уповноваженим органом;

кредитний звіт – сукупність інформації про суб'єкта кредитної історії, яка є повним або частковим відображенням його кредитної історії;

кредитний правочин – правочин, за яким виникає, змінюється або припиняється зобов'язання фізичної або юридичної особи щодо сплати грошових коштів Користувачу протягом певного часу в майбутньому (у тому числі договір страхування або купівлі-продажу майна з відстроченням платежу);

кредитний бал – особлива форма кредитного звіту, який відображається у цифровому значенні;

...» [5].

Узагальнюючи наведені визначення, можна дійти висновку, що взаємодія між суб'єктами у сфері формування та обігу кредитних історій має чітку функціональну й юридичну побудову.

Бюро кредитних історій виконує технічну й аналітичну роль – воно збирає, обробляє, зберігає та надає інформацію, що формує кредитну історію.

Користувач Бюро (як правило, банк чи інший кредитор) є джерелом інформації для Бюро та водночас її одержувачем, оскільки саме він повідомляє дані про виконання або невиконання кредитних зобов'язань і запитує кредитні звіти для оцінки ризиків.

Суб'єкт кредитної історії є особою, щодо якої формується ця інформація, і саме його поведінка за кредитними правочинами наповнює зміст кредитної історії.

Таким чином, система ґрунтується на циркуляції інформації: суб'єкт укладає кредитний правочин із користувачем, користувач передає дані до бюро, а бюро формує з них кредитну історію та надає інформацію назад користувачам у вигляді кредитних звітів чи кредитного бала. Така тристороння структура зумовлює необхідність чіткого правового регулювання, оскільки будь-яке порушення чи викривлення даних на будь-якому з етапів впливає як на права суб'єкта кредитної історії, так і на економічні рішення користувачів, що і стає предметом потенційних спорів.

Убачається важливим акцентувати, що відносини між користувачами та бюро повинні бути врегульовані договором, предметом якого має бути вирішення питань надання та отримання інформації, що становить кредитну

історію. Поряд із цим відносини користувачів та суб'єктів кредитної історії так само повинні мати договірний характер, зокрема, але не виключно у вигляді кредитного правочину, до якого законодавець також відносить договори страхування, купівлі-продажу майна з відстроченням платежу.

Проаналізоване вище дає підстави, поряд з аналізом суб'єктного складу відносин, їхнього функціонального призначення та основ їхньої взаємодії, зрозуміти загальну логіку побудови системи обігу кредитних даних і визначити її ключовий елемент – кредитну історію. Саме кредитна історія є інформаційним ядром цих правовідносин, оскільки від її змісту, повноти та достовірності залежить і реалізація прав суб'єктів кредитних історій, і якість рішень користувачів, і ефективність роботи бюро. Тож далі переходимо до дослідження поняття та змісту кредитної історії як центрального інституту, що формує зміст і спрямованість усієї системи.

Приписами абзацу 4 ст. 3 Закону № 2704-IV кредитну історію визначено як *«сукупність інформації про юридичну або фізичну особу, що її ідентифікує, відомостей про виконання нею зобов'язань за кредитними правочинами, іншої відкритої інформації відповідно до Закону»* [5].

Поряд із цим у ст. 4 Закону № 2704-IV законодавець передбачив виключний перелік принципів формування та доступу до інформації, що складає кредитну історію, а саме:

- 1) забезпечення конституційних прав і свобод суб'єктів кредитних історій;
- 2) адекватність обсягів інформації цілям, для яких вони збираються;
- 3) значущість, всебічність, об'єктивність, повнота і достовірність інформації;
- 4) регулярність та безперервність надходження інформації;
- 5) цільове використання інформації;
- 6) строковість зберігання інформації;
- 7) конфіденційність інформації та її захист;
- 8) збір і надання інформації, що складає кредитну історію, виключно за згодою суб'єкта цієї кредитної історії;
- 9) незалежність Бюро [Там само].

У межах цієї статті вбачається доцільним акцентувати саме на принципах:

- 1) забезпечення конституційних прав і свобод суб'єктів кредитних історій;
- 2) значущість, всебічність, об'єктивність, повнота і достовірність інформації;
- 3) збір і надання інформації, що складає кредитну історію, виключно за згодою суб'єкта цієї кредитної історії.

Указане обґрунтовано тим, що саме обрані принципи впливають на баланс інтересів суб'єктів кредитної історії та повноваженнями користувачів і бюро,

а також формують зміст ключових прав людини у сфері персональних даних, визначають якість і достовірність відомостей та регулюють умови правомірного їх отримання.

Досліджуючи питання змісту кредитної історії, важливо окреслити види інформації в цих відносинах, зокрема такі: 1) інформація, що міститься в кредитній історії (ст. 7 Закону № 2704-IV) [5]; 2) інформація, що не підлягає збору (ст. 8 Закону № 2704-IV) [Там само]. Своєю чергою інформація, що міститься в кредитній історії, поділяється на такі види: 1) відомості, що ідентифікують особу; 2) відомості про грошове зобов'язання суб'єкта кредитної історії; 3) інформація про суб'єкта кредитної історії, яка складається з сукупності документованої інформації про особу з державних реєстрів, інших баз даних публічного користування, відкритих для загального користування джерел; 4) відомості про операції з інформацією, що складає кредитну історію (ст. 7 Закону № 2704-IV) [5]. Перейдімо до деталізації видів інформації за позначеною класифікацією у вигляді табл. 1, 2.

Таблиця 1

<i>Інформація, що міститься в кредитній історії</i>			
<i>Відомості, що ідентифікують особу</i>	<i>Відомості про грошове зобов'язання суб'єкта кредитної історії</i>	<i>Інформація про суб'єкта кредитної історії, яка складається з сукупності документованої інформації про особу з державних реєстрів, інших баз даних публічного користування, відкритих для загального користування джерел</i>	<i>Відомості про операції з інформацією, яка складає кредитну історію</i>
1	2	3	4
<i>а) для фізичних осіб:</i> прізвище, ім'я та по батькові; дата народження; паспортні дані; місце проживання; ідентифікаційний номер згідно з Державним реєстром фізичних осіб –	а) відомості про кредитний правочин та зміни до нього (номер і дата укладання правочину, сторони, вид правочину);	а) наявність заборгованості за податками та обов'язковими платежами;	а) дата запитів про надання кредитних звітів та інформація про надання кредитних звітів;

Продовження табл. 1

1	2	3	4
платників податків та інших обов'язкових платежів (у разі наявності) (далі – ідентифікаційний номер); відомості про поточну трудову діяльність; сімейний стан особи та кількість осіб, які перебувають на її утриманні; дата і номер державної реєстрації, відомості про орган державної реєстрації та основний предмет господарської діяльності фізичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності	б) сума зобов'язання за укладеним кредитним правочином; в) вид валюти зобов'язання; г) строк і порядок виконання кредитного правочину; г) відомості про розмір погашеної суми та остаточну суму зобов'язання за кредитним правочином; д) дата виникнення прострочення зобов'язання за кредитним правочином, його розмір і стадія погашення; е) відомості про припинення кредитного правочину та спосіб його припинення (у тому числі за згодою сторін, у судовому порядку, гарантом тощо); є) відомості про визнання кредитного правочину недійсним і підстави такого визнання	б) рішення судів, що стосуються виникнення, виконання та припинення зобов'язань за укладеним кредитним правочином; в) рішення судів та органів виконавчої влади, що стосуються майнового стану суб'єкта кредитної історії; г) інші відомості, що впливають на спроможність виконання суб'єктом кредитної історії власних зобов'язань	б) відомості про Користувача, який надав інформацію до кредитної історії, а також про Користувача або Бюро, яким був зроблений запит про надання інформації, що складає кредитну історію: для фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності: прізвище, ім'я та по батькові, ідентифікаційний номер, місце проживання та номер телефону; для юридичних осіб – повне найменування, ідентифікаційний код та відомості про уповноважену особу – представника Користувача або Бюро, яка зробила запит, місцезнаходження та номер телефону; в) вид наданого кредитного звіту
б) для юридичних осіб: повне найменування; місцезнаходження; дата і номер державної реєстрації, відомості про орган державної реєстрації; ідентифікаційний код у Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій України (далі – ідентифікаційний код);			

Закінчення табл. 1

1	2	3	4
прізвище, ім'я та по батькові, паспортні дані керівника і головного бухгалтера; основний вид господарської діяльності; відомості, що ідентифікують власників, які володіють 10 і більше відсотками статутного капіталу юридичної особи: для фізичних осіб – власників: прізвище, ім'я та по батькові, паспортні дані, ідентифікаційний номер і місце проживання; для юридичних осіб – власників: повне найменування, місцезнаходження, дата і номер державної реєстрації, відомості про орган державної реєстрації, ідентифікаційний код			

Примітка: таблицю сформовано на основі аналізу приписів ст. 7 Закону № 2704-IV [5].

Таблиця 2

<i>Інформація, що не підлягає збору (інформація про фізичних осіб щодо)</i>				
Національності, расового та етнічного походження	Політичних поглядів	Релігійних і філософських переконань	Стану здоров'я	Членства в партіях та інших об'єднаннях громадян

Примітка: таблицю сформовано на основі аналізу приписів ст. 8 Закону № 2704-IV [5].

Крім наведених видів інформації, приписами Закону № 2704-IV у ч. 2 ст. 7 зазначеного Закону виділено інформацію, що міститься в реєстрі запитів, зокрема:

«...а) дата запитів про надання кредитних звітів та інформація про надання кредитних звітів;

б) відомості про Користувача, який надав інформацію до кредитної історії суб'єкта кредитної історії, а також про Користувача або Бюро, яким було зроблено запит про надання інформації, що складає кредитну історію:

для фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності: прізвище, ім'я та по батькові, ідентифікаційний номер, місце проживання та номер телефону;

для юридичних осіб – повне найменування, ідентифікаційний код та відомості про уповноважену особу – представника Користувача або Бюро, яка зробила запит, місцезнаходження та номер телефону;

в) вид наданого кредитного звіту» [5].

Аналіз змісту кредитної історії за Законом № 2704-IV ілюструє, що законодавець створює чітку та структуровану систему класифікації інформації, що має одразу кілька цілей: 1) забезпечення повноти даних для оцінки кредитного ризику; 2) гарантування прозорості обробки персональних даних; 3) встановлення меж втручання у приватне життя суб'єкта кредитної історії.

Основний поділ інформації має два базових блоки, а саме: 1) інформація, яка може міститися у кредитній історії; 2) інформація, що не підлягає збору. Такий поділ виконує балансувальну функцію: з одного боку, дозволяє збирати максимально релевантні для оцінки платоспроможності дані, з іншого – унеможливує обробку чутливої інформації, що не відноситься до кредитного ризику та належить до категорій, які можуть призводити до дискримінації.

Далі йде класифікація інформації, що підлягає збору, яка поділяється на групи:

- 1) відомості, що ідентифікують особу;
- 2) відомості про грошові зобов'язання;
- 3) відомості з державних реєстрів та інших відкритих джерел;
- 4) відомості про операції з кредитною інформацією (реєстр запитів).

Перша група – це базові дані, що забезпечують точну ідентифікацію фізичної чи юридичної особи, щоб уникнути помилкового ототожнення суб'єктів. Сюди входять паспортні дані, реєстраційний номер облікової картки платника податків, місце проживання, реєстраційні дані підприємця або юридичної особи. Логіка включення цих даних в інформацію, яка підлягає збиранню, полягає в тому, що без них неможливо забезпечити достовірність кредитної історії, встановити її належність та коректно здійснювати обмін інформацією.

Друга група охоплює всю інформацію щодо кредитного правочину: сума, валюта, строки, зміни до договору, погашення, прострочення, судові рішення щодо недійсності тощо. Логіка включення цих даних в інформацію, яка підлягає збиранню, полягає в тому, що саме ці дані становлять ядро кредитної історії, оскільки вони дозволяють оцінити кредитну поведінку та ризики.

Третя група – це додаткові дані, які характеризують фінансовий стан боржника: наявність податкової заборгованості, судові рішення, майнові обмеження тощо. Логіка включення цих даних в інформацію, яка підлягає збиранню, полягає в тому, що така інформація впливає на здатність виконувати кредитні зобов'язання і тому має прогностичну цінність для кредиторів.

Четверта група – це дані про те, хто, коли і з якою метою запитував кредитний звіт. Логіка включення цих даних в інформацію, яка підлягає збиранню, полягає в тому, що така інформація забезпечує прозорість обігу даних, створює механізм контролю суб'єктом своєї кредитної історії, а також є інструментом протидії зловживанням і шахрайству.

Своєю чергою виокремлення п'яти видів інформації щодо фізичних осіб, яка не підлягає збору, покликане заборонити збір інформації, яка становить категорію «чутливих персональних даних», обробка яких не має жодного зв'язку з оцінкою кредитоспроможності та платоспроможності. Вони можуть спричиняти дискримінацію, порушувати приватність.

Таким чином, законодавча класифікація відомостей (інформації) має трирівневу структурованість, яка відповідає міжнародним стандартам кредитного скорингу, бо *ідентифікаційні дані* забезпечують коректну прив'язку інформації до конкретної особи, *дані про виконання зобов'язань* відображають фінансову дисципліну суб'єкта, *додаткова фінансова інформація та історія запитів* дозволяють оцінити загальний ризиковий профіль позичальника та контроль за обігом інформації, *перелік заборонених до збору даних* визначає межі допустимого втручання в приватне життя.

Убачається, що запропонована законодавцем класифікація відомостей (інформації), яка становить зміст кредитної історії:

- забезпечує повноту кредитної історії для достовірної оцінки ризиків;
- захищає права суб'єкта кредитної історії шляхом встановлення чітких меж дозволеної обробки інформації;
- уніфікує стандарти для банків (користувачів) і бюро кредитних історій з метою уникнення довільного збору чи виключення даних;
- забезпечує прозорість і контроль завдяки включенню реєстру запитів;
- запобігає дискримінації шляхом заборони збирання чутливих даних.

Отже, класифікація видів інформації в кредитній історії побудована на поєднанні принципів необхідності, достатності та пропорційності. Закон дозволяє збір лише тих даних, які безпосередньо впливають на оцінку платоспроможності, при цьому обмежує доступ до чутливих відомостей, що можуть порушувати права людини. Такий підхід забезпечує баланс інтересів кредиторів та захисту прав суб'єктів кредитної історії, робить систему про-

зорою, несуперечливою та сумісною з міжнародними стандартами обробки персональних даних.

Здійснений аналіз кредитної історії, її змісту, а також принципів формування та доступу до інформації, яка складає кредитну історію, може помилково вказувати на забезпечення якісного та безпечного середовища обігу інформації (відомостей), яка становить кредитну історію.

Однак вказаний стан речей жодним чином не впливає на виключення будь-яких порушень із боку користувачів бюро та бюро кредитних історій. Тому вважаємо за доцільне навести практичний приклад щодо наявності у кредитній історії недостовірної інформації, аналіз якого дозволить якісно акцентувати на порушеннях із боку користувачів бюро та бюро кредитних історій.

25.12.2014 Товариство підписало заяву про відкриття поточного рахунку у ПАТ КБ «Приватбанк», правонаступником якого є АТ КБ «Приватбанк». У цей же день Товариство підписало заяву про приєднання до умов і правил надання банківських послуг, тарифів банку, які разом із першою заявою є Договором банківського обслуговування.

Згідно з указаним Договором банківського обслуговування Товариство взяло на себе зобов'язання – сплатити кредит у розмірі 120 000 грн.

13.01.2015 з метою забезпечення виконання зобов'язання Товариством за Договором банківського обслуговування між Особою та банком було укладено Договір поруки. За цим договором Особа надала поруку перед банком за виконання Товариством зобов'язань за Договором банківського обслуговування.

Згодом банк звернувся до Господарського суду міста Києва з позовом до Товариства та до Особи як поручителя про стягнення 366 202,28 грн за Договором банківського обслуговування (*справа № 910/13940/18*) [6].

Господарський суд міста Києва рішенням від 11.10.2021 у справі № 910/13940/18 відмовив у задоволенні позову банку [6] з огляду на таке:

I. Недоведеність позовних вимог щодо наявності заборгованості у Товариства в частині тіла кредиту в розмірі 366 202,28 грн [6], а саме суд зазначив:

– із наданого позичальником (Товариством) контррозрахунку вбачається, що ним за період з 01.02.2015 по 01.06.2018 сплачені банку грошові кошти, які зараховано як проценти, пеня та комісія, у загальному розмірі 474 568,60 грн, тобто більше, ніж заявлена в позовній заяві банком сума стягнення [6].

II. Відсутність правових підстав у банку для стягнення з Товариства процентів, пені та комісій після закінчення строку повернення кредиту за договором – 14.09.2017 [6], а саме суд зазначив:

– умови та правила надання банківських послуг, на які посилається банк, не можна розцінювати як частину Договору банківського обслуговування, укладеного між сторонами 25.12.2014 шляхом підписання Заяви [6];

– відсутні підстави вважати, що сторони обумовили в письмовому вигляді ціну договору, яка встановлена у формі сплати процентів за користування кредитними коштами, комісії, а також відповідальність у вигляді неустойки (пені) за порушення термінів виконання договірних зобов'язань [6];

– посилення банку на те, що він правомірно скористався своїм правом нарахування відсотків як за правомірне користування кредитними коштами з 14.08.2014 по 14.09.2017, виходячи зі ставки 21 % річних, так і в подальшому з 14.09.2017 за неправомірне користування кредитними коштами вже за підвищеною процентною ставкою на рівні 42 % від суми непогашеної в строк заборгованості відповідно до п. 3.2.1.4.1.3 Умов, є необґрунтованим [Там само];

– право кредитодавця нараховувати передбачені договором проценти за кредитом припиняється після спливу визначеного договором строку кредитування чи в разі пред'явлення до позичальника вимоги згідно з ч. 2 ст. 1050 ЦК України [Там само].

Проаналізована справа дає підстави констатувати, що мало місце два договори: кредитний і договір поруки. Перший договір уклали Товариство та банк, а другий – банк та Особа як поручитель. За змістом рішення Господарського суду міста Києва від 11.10.2021 у справі № 910/13940/18 [Там само] очевидно, що банку відмовили у стягненні заборгованості з Товариства як боржника та Особи як поручителя з огляду на належне виконання ними своїх зобов'язань за кредитним договором та договором поруки. Однак у межах аналізованої справи не вирішувалося питання про визнання договорів припиненими шляхом їх належного виконання, що створює для Товариства й Особи негативний наслідок, зокрема щодо розміщення бюро кредитних історій інформації в їхніх кредитних історіях та в Єдиному реєстрі наявності кредитної історії щодо незакритих кредитних правочинів, заборгованості тощо.

Таким чином, у наведеному прикладі йдеться про можливу наявність у кредитних історіях Товариства та/або Особи недостовірної інформації про незакриті кредитні правочини, про наявність у них заборгованості тощо. Тому логічно було б дослідити підстави для подальших дій та відповідно подальші дії Товариства та/або Особи з метою виключення недостовірної інформації з кредитної історії.

По-перше, почнімо з загальних підстав. До таких віднесемо правові підстави, на основі яких кредитний договір та договір поруки можна вважати припиненими.

Приписами ч. 1 ст. 599 ЦК України передбачено, що зобов'язання припиняється виконанням, проведеним належним чином [7]. З огляду на встановлені в рішенні Господарського суду міста Києва від 11.10.2021 у справі

№ 910/13940/18 [6] обставини, варто наголосити, що зобов'язання Товариства перед банком припинилося його належним виконанням, що підтверджується:

1) встановленою обставиною щодо сплати Товариством грошових коштів банку в загальному розмірі 474 568,60 грн [Там само];

2) посиленням суду на контррозрахунок від 07.11.2018, наданий Товариством, а також інші документи, що підтверджують сплату Товариством банку грошових коштів у загальному розмірі 474 568,60 грн, що становить більшу суму, ніж заявлена в позовній заяві банком сума стягнення [Там само].

Проаналізовані приписи ЦК України та обставини, встановлені в рішенні Господарського суду міста Києва від 11.10.2021 у справі № 910/13940/18 [Там само], вказують на (1) виконання Товариством усіх зобов'язань перед банком за Договором банківського обслуговування та (2) припинення вказаного договору належним виконанням.

До того ж приписами ч. 1 ст. 559 Цивільного кодексу України передбачено, що порука припиняється з припиненням забезпеченого нею зобов'язання [7]. У зв'язку з тим, що зобов'язання Товариства перед банком за Договором банківського обслуговування припинилося його належним виконанням, то порука, надана Особою як забезпечення виконання зобов'язання Товариством перед банком, теж припиняється.

Наведені правові підстави ілюструються висновком Великої Палати Верховного Суду, наданим у постанові від 22.09.2022 у справі № 462/5368/16-ц [8], щодо визнання поруки припиненою:

«Після звернення кредитора з позовом про стягнення коштів поручитель не може окремо ініціювати вирішення спору про визнання відсутності у кредитора права вимоги (про визнання поруки припиненою). Такий окремий позов не є належним способом захисту, а тому його не можна задовольнити. Наявність у поручителя відповідного боргу чи його відсутність, як і відсутність підстав для нарахування банком боргу, є предметом доказування у спорі про стягнення коштів.

...

Для цього не потрібно заявляти зустрічний позов про визнання відсутності права кредитора (про визнання поруки припиненою)» [8].

Ураховуючи наведений правовий висновок Великої Палати Верховного Суду, звертаємо увагу, що якраз у справі № 910/13940/18 Господарським судом міста Києва було вирішене питання припинення поруки в межах розгляду позову банку до Товариства й Особи та прийняття судом рішення про відмову в задоволенні позовних вимог банку про стягнення 366 202,28 грн за договором від 25.12.2014 із Товариства й Особи [6].

Тож можна наголошувати, що питання припинення поруки було вирішено в межах справи № 910/13940/18 [6].

Отже, можна констатувати:

1) і Особа, і Товариство належним чином виконали всі зобов'язання перед банком;

2) і Особа, і Товариство не мають та не можуть мати жодних заборгованостей перед банком ні за Договором поруки, ні за Договором банківського обслуговування відповідно;

3) і Договір банківського обслуговування, і Договір поруки – припинені.

По-друге, необхідно розглянути спеціальні підстави для подальших дій та відповідно подальші дії Товариства та/або Особи з метою виключення недостовірної інформації з кредитної історії.

Зокрема, приписами ч. 5 ст. 13 Закону № 2704-IV передбачено, що суб'єкт кредитної історії має право звернутися до Бюро з письмовою заявою в разі незгоди з інформацією, що складає його кредитну історію, за винятком інформації про кредитний бал. Заява має включати коментар обсягом не більше ніж 100 слів щодо інформації, що заперечується [5].

Крім того, приписами ст. 4 Закону № 2704-IV визначено один із принципів формування та доступу до інформації, що складає кредитну історію, який полягає у зборі та наданні інформації, що складає кредитну історію, виключно за згодою суб'єкта цієї кредитної історії [Там само]. Наведений принцип реалізується у приписах частини 1 ст. 5 та ч. 1 ст. 9 Закону № 2704-IV, якими передбачено:

1) *«Джерелами формування кредитних історій є відомості, що надаються Користувачем до Бюро за письмовою згодою суб'єкта кредитної історії відповідно до цього Закону»* [Там само];

2) *«Інформація для формування кредитної історії надається Користувачем до Бюро лише в разі наявності письмової згоди юридичної або фізичної особи, яка уклала кредитний правочин з Користувачем»* [Там само].

Поряд із вказаними нормами, п.п. 1 та 2 ч. 1 ст. 10 Закону № 2704-IV передбачено, що бюро кредитних історій вилучає з кредитної історії [Там само]:

– інформацію, яка передбачена п. 2 ч. 1 ст. 7 (*відомості про грошове зобов'язання суб'єкта кредитної історії*), у разі відсутності кредитного правочину, Договору або визнання їх недійсними [Там само];

– всю інформацію, що міститься у кредитній історії, у разі відсутності письмової згоди суб'єкта кредитної історії на збір, зберігання, використання та поширення через Бюро інформації про нього [Там само].

Проаналізовані норми є нормативними підставами для виключення недостовірної інформації з кредитної історії.

Тому суб'єкт кредитної історії, з урахуванням (1) відсутності кредитного правочину (як наведено в нашому прикладі, припинення договорів їхнім належним виконанням) та (2) відсутності його письмової згоди як суб'єкта кредитної історії на збір, зберігання, використання та поширення через Бюро інформації про нього, має право звернутися до Бюро кредитних історій із письмовою заявою в разі незгоди з інформацією, що складає його кредитну історію. Тобто це перший або один із можливих кроків (дій) суб'єкта кредитної історії, спрямованих на вилучення з його кредитної історії недостовірної інформації.

Поряд із цим Бюро кредитних історій може відмовити такому суб'єкту кредитної історії у вилученні такої інформації з його кредитної історії. У такому випадку на підставі приписів ч. 11 ст. 13 Закону № 2704-IV суб'єкт кредитної історії має право оскаржити в судовому порядку дії Бюро або Користувача, які порушують його права [5].

Таким чином, суб'єкт кредитної історії в разі виявлення недостовірної інформації у своїй кредитній історії має право або звернутися до Бюро кредитних історій із заявою про незгоду з інформацією, що складає його кредитну історію, або звернутися до суду та оскаржити дії Бюро кредитних історій та користувача Бюро (банку). Ці два шляхи можуть йти один за одним або можна одразу звернутися до суду, бо досудове врегулювання такого спору не є обов'язковим.

Повертаючись до запропонованого нами прикладу, можемо припустити наявність у кредитній історії Особи або Товариства недостовірної інформації про незакритий кредитний договір (Договір банківського обслуговування та Договір поруки), а також заборгованості за ними.

Із виявлених варіантів вилучення недостовірної інформації з кредитної історії суб'єкта такої доцільно дослідити саме судовий шлях оскарження дій бюро кредитних історій та користувача Бюро – банку.

Перш за все звертаємо увагу на наявність згаданого раніше рішення Господарського суду міста Києва від 11.10.2021 у справі № 910/13940/18 [6], яким суд відмовив у задоволенні позову банку про стягнення 366 202,28 грн за Договором банківського обслуговування [Там само] з огляду на певні обставини, перераховані вище. Саме ці обставини вказують на припинення кредитного договору його належним виконанням та припинення поруки шляхом припинення зобов'язання (кредитного договору), забезпеченого такою порукою.

Акцент на вказаному рішенні Господарського суду міста Києва від 11.10.2021 у справі № 910/13940/18 [Там само] не випадковий з огляду на його преюдиційний характер, зміст якого вважаємо доцільним розкрити.

Приписами ч. 4 ст. 82 ЦПК України передбачено, що *обставини, встановлені рішенням суду ві господарській, цивільній або адміністративній справі, що набрало законної сили, не доказуються при розгляді іншої справи, у якій беруть участь ті самі особи або особа, щодо якої встановлено ці обставини, якщо інше не встановлено законом* [9]. Тобто на підставі приписів ч. 4 ст. 82 ЦПК України варто вважати обставини, встановлені в рішенні Господарського суду міста Києва від 11.10.2021 у справі № 910/13940/18 [6], такими, що не підлягають доказуванню з огляду на їхній преюдиційний характер у судовій справі за позовом суб'єкта кредитної історії до Бюро кредитних історій та користувача Бюро – банку.

Верховний Суд у п.п. 46 і 47 постанови від 18.12.2019 у справі № 761/29966/16-ц [10] навів такі висновки щодо преюдиції та звільнення від доказування:

« ... 46. Преюдиція – це обов'язковість фактів, установлених судовим рішенням, що набуло законної сили, в одній справі для суду при розгляді інших справ. Преюдиційно встановлені факти не підлягають доказуванню.

47. Звільнення від доказування з підстав установлення преюдиційних обставин в іншому судовому рішенні варто розуміти так, що учасники судового процесу не зобов'язані повторно доказувати ті обставини, які були встановлені чинним судовим рішенням в іншій адміністративній, цивільній або господарській справі, якщо в цій справі брали участь особи, щодо яких відповідні обставини встановлені...» [10].

Далі важливо визначити спосіб судового захисту. Зокрема, у цьому випадку належним способом судового захисту є визнання незаконними дій та зобов'язання вчинити дії.

Наприклад, у рішенні Печерського районного суду м. Києва від 06.02.2019 у справі № 757/74536/17-ц [11] позначено саме такий спосіб судового захисту: *«...про визнання незаконними дії та зобов'язання вчинити дії»* [11]. У вказаній справі позивач – фізична особа звернувся з позовом до двох відповідачів, а саме: до Товариства з обмеженою відповідальністю «Українське бюро кредитних історій» та Акціонерного товариства «Комерційний банк «ПриватБанк» [11]. Аналізованим рішенням суду позов фізичної особи було задоволено, зокрема прийнято рішення:

«Визнати незаконними дії Акціонерного товариства Комерційний банк «ПриватБанк» щодо передання недостовірних відомостей Товариству з обмеженою відповідальністю «Українське бюро кредитних історій» для внесення інформації (запису) в кредитній історії ОСОБА_1 про наявність кредитної заборгованості.

Визнати незаконним внесенням Товариством з обмеженою відповідальністю «Українське бюро кредитних історій» інформації (запису) в кредитній історії щодо наявності кредитної заборгованості у ОСОБА_1 перед Акціонерним товариством Комерційний банк «ПриватБанк».

Зобов'язати Товариство з обмеженою відповідальністю «Українське бюро кредитних історій» виключити недостовірну інформацію (запис) з кредитної історії ОСОБА_1 щодо наявності кредитної заборгованості перед Акціонерним товариством Комерційний банк «ПриватБанк»» [11].

Таким чином, суб'єкт кредитної історії в разі виявлення недостовірної інформації у своїй кредитній історії, звертаючись до суду повинен так сформулювати свої позовні вимоги:

1) визнати незаконними дії користувача бюро – банку щодо передання недостовірних відомостей Бюро кредитних історій для внесення інформації (запису) в кредитну історію суб'єкта кредитної історії про наявність кредитної заборгованості перед користувачем Бюро – банком;

2) визнати незаконними дії бюро кредитних історій щодо внесення в кредитну історію суб'єкта кредитної історії інформації про наявність кредитної заборгованості перед користувачем Бюро – банком;

3) зобов'язати Бюро кредитних історій виключити / вилучити недостовірну інформацію (запис) із кредитної історії суб'єкта кредитної історії щодо наявності кредитної заборгованості перед користувачем Бюро – банком.

До того ж передання недостовірної інформації дуже часто може відбуватися в порушення приписів ст. 4, ч. 1 ст. 5 та ч. 1 ст. 9 Закону № 2704-IV, а саме: без окремої письмової згоди суб'єкта кредитної історії на збір і надання інформації, що складає кредитну історію, або ж без такої згоди, наданої суб'єктом в кредитному договорі, або договорі банківського обслуговування, або договорі поруки – тобто в договорі, укладеному між суб'єктом кредитної історії та користувачем Бюро – банком. Це також важливо враховувати в тексті позову та позовних вимогах.

Висновки. У підсумку варто окреслити наступні висновки. По-перше, інститут кредитної історії має комплексний і системоутворювальний характер. Аналіз законодавства і структури правовідносин свідчить, що кредитна історія – це не просто набір даних про виконання договорів. Вона є центральним інформаційним ядром, навколо якого вибудовується вся система кредитування. Від достовірності цих даних залежить дія трьох ключових рівнів: 1) права та можливості суб'єкта кредитної історії; 2) захищеність і рішення кредитора; 3) ефективність діяльності бюро кредитних історій.

Таким чином, інститут кредитної історії є одним із визначальних елементів фінансової безпеки та стабільності кредитного ринку.

По-друге, відносини у сфері кредитних історій мають тристоронню, взаємозалежну й ризикогенну природу. Суб'єктами цього інституту є Бюро кредитних історій, користувачі Бюро (банки, фінансові установи) та суб'єкти кредитної історії, які взаємодіють між собою на основі юридично визначених, але водночас дуже чутливих інформаційних процесів. Фактично це замкнений цикл обігу даних, де помилка або порушення на будь-якій ланці здатні створити істотні юридичні наслідки, наприклад: 1) відмову у кредитуванні; 2) неправильну оцінку ризику; 3) порушення права на приватність (захист персональних даних); 4) потенційні судові спори.

Така конструкція підвищує значення процесуальних гарантій, регламентації обміну даними та контролю за коректністю інформації.

По-третє, значне зростання обсягів кредитування підсилює вагу правового регулювання питання організації формування та обігу кредитних історій. Аналітичні дані свідчать про стрімке зростання кредитування в Україні (на 15–22 % за рік). Це означає: а) що збільшується кількість кредитних правочинів; б) зростає масив інформації, яка передається до Бюро; в) підвищується ризик помилок, технічних збоїв та порушень; г) збільшується соціальна значущість точності кредитних даних.

Отже, кредитна історія перетворюється на публічно важливу інформаційну інфраструктуру, що потребує посиленого нормативного контролю й захисту.

По-четверте, Закон № 2704-IV формує детальну, але водночас жорстку і складну систему регулювання. Законодавство створює всеосяжну модель обробки кредитних даних, яка охоплює:

- мету закону, законодавство в цій сфері, визначення термінів, принципи формування та доступу до інформації, яка складає кредитну історію;
- окреслення суб'єктного складу відносин;
- зміст інформації, порядок її збору, зберігання та захисту;
- взаємини між суб'єктами;
- права суб'єктів кредитних історій;
- діяльність Бюро кредитних історій, її державне регулювання тощо.

Така деталізація свідчить, що законодавець прагнув забезпечити максимально структуровану, контрольовану і захищену модель інформаційного обігу. Разом із тим складність цієї системи підвищує ризики її неправильного застосування користувачами або неповного розуміння суб'єктами кредитної історії.

По-п'яте, принципи формування кредитної історії забезпечують баланс між правами особи та інтересами кредиторів. Три принципи, які виокремлені як ключові (дотримання конституційних прав, достовірність / повнота даних, збір

за згодою суб'єкта), виконують фундаментальну роль, а саме: 1) захищають приватність особи та захист персональних даних; 2) гарантують об'єктивність даних, що унеможливує свавільне або неточне формування кредитного рейтингу; 3) забезпечують добровільність надання інформації (згода суб'єкта).

Це формує правовий баланс між інтересом кредиторів в оцінці ризиків та правом особи на захист персональних даних.

По-шосте, структура інформації, що складає кредитну історію, є надзвичайно деталізованою та багаторівневою. Це робить кредитну історію комплексним профілем фінансової поведінки особи, який виконує роль цифрового «фінансового паспорта».

По-сьоме, Закон № 2704-IV містить важливі запобіжники, зокрема заборону збору чутливої інформації, наприклад такої, як політичні, релігійні погляди, стан здоров'я, расове чи етнічне походження тощо. Це є гарантією недискримінаційності кредитних рішень та виключає можливість впливу позафінансових характеристик особи на її кредитоспроможність.

По-восьме, система обміну даними потребує високої точності, і навіть незначні помилки мають суттєві правові наслідки. Оскільки дані циркулюють між кількома суб'єктами (користувачем Бюро, Бюро кредитних історій, суб'єкта кредитних історій), будь-яке несвоєчасне оновлення, технічне дублювання, помилкове віднесення інформації до іншої особи, некоректне трактування даних може спричинити значні порушення прав суб'єктів: від незаконної відмови у кредитуванні до репутаційних і майнових збитків.

По-дев'яте, судовий захист прав суб'єкта кредитної історії є можливим логічним наслідком формування та обігу кредитних історій шляхом порушення норм законодавства. Оскільки можливі судові спори стосуються фактично статусу особи у фінансовій системі, судова практика відіграє ключову роль: 1) у підтвердженні недостовірності даних; 2) визначенні порядку виправлення кредитної історії; 3) захисті персональних даних відповідно до Конституції України. Отже, інститут кредитної історії має процесуальну завершеність: від формування інформації до її судового оскарження.

По-десяте, щодо необхідності вдосконалення аналізованого в цій статті законодавства варто наголосити на декількох можливих напрямках його модернізації, а саме:

1. Установлення обов'язку для Бюро кредитних історій під час обміну інформацією з користувачами Бюро / отримання від них інформації про суб'єкта кредитної історії обов'язково запитувати у користувачів Бюро належним чином

завірену копію письмової згоди суб'єкта кредитної історії на збір і надання інформації, що складає кредитну історію.

2. Установлення відповідальності користувачів Бюро та Бюро кредитних історій за надання та розміщення недостовірної інформації, що становить кредитну історію суб'єкта кредитної історії.

Отже, здійснене дослідження ілюструє, що інститут кредитної історії – це розгалужена правова, інформаційна й технічна система, яка забезпечує функціонування фінансового ринку. Вона ґрунтується на складній взаємодії між суб'єктами, деталізованому законодавчому регулюванні та високих вимогах до достовірності даних. Будь-яке втручання в цю систему – чи то помилка, чи недбалість, чи умисне порушення – здатне спричинити суттєве порушення прав суб'єктів і вплинути на стабільність кредитування в цілому. Тому подальше вдосконалення правового регулювання, контроль якості даних і розбудова ефективних процедур судового захисту мають визначальне значення для сталого розвитку кредитного ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Примостка О. О. Методологічні засади формування бюро кредитних історій як основа надійного кредитування. *Причорноморські економічні студії*. 2016. № 4. С. 87–91.
2. Прокопенко В. Ю. Бюро кредитних історій: еволюція, становлення та розвиток можливостей. *Проблеми економіки*. 2010. № 4. С. 104–107.
3. Квасницька Р. С. Сучасні реалії співпраці бюро кредитних історій та банківських установ. *Трансформаційна економіка*. 2023. № 1 (01). С. 21–27. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-1-4>.
4. Opendatabot. На 26 % зросла загальна сума кредиту цього року порівняно з 2021 роком – Опендатабот. *Опендатабот – відкриті дані про компанії, ФОП, суди та нерухомість України*. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/credits-deposits-2025> (дата звернення: 11.11.2025).
5. Про організацію формування та обігу кредитних історій : Закон України від 23.06.2005 № 2704-IV : станом на 01.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-15> (дата звернення: 11.11.2025).
6. Рішення Господарського суду міста Києва від 11.10.2021 у справі № 910/13940/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100304767> (дата звернення: 11.11.2025).
7. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV : станом на 10.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 11.11.2025).
8. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 22.09.2022 у справі № 462/5368/16-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106558740> (дата звернення: 11.11.2025).

9. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV : станом на 18.11.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 11.11.2025).
10. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду від 18.12.2019 у справі № 761/29966/16-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86504910> (дата звернення: 11.11.2025).
11. Рішення Печерського районного суду м. Києва від 06.02.2019 у справі № 757/74536/17-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80192348> (дата звернення: 11.11.2025).

REFERENCES

1. Prymostka, O. (2016). Metodolohichni zasady formuvannya biuro kredytnykh istorii yak osnova nadiinoho kredytuvannya. *Prychornomorski ekonomichni studii*, (4), 87–91 [in Ukraine].
2. Prokopenko, V. Yu. (2010). Biuro kredytnykh istorii: evoliutsiia, stanovlennia ta rozvytok mozhlyvosti. *Problemy ekonomiky*, (4), 104–107 [in Ukraine].
3. Kvasnytska, R. S. (2023). Suchasni realii spivpratsi biuro kredytnykh istorii ta bankivskykh ustanov. *Transformatsiina ekonomika*, (1 (01)), 21–27. <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-1-4> [in Ukraine].
4. Opendatabot. (2025, 19 veresnia). Na 26 % zrosla zahalna suma kredytu tsohorich porivniano z 2021 rokom – Opendatabot. Opendatabot – vidkryti dani pro kompanii, FOP, sudy ta nerukhomist Ukrainy. <https://opendatabot.ua/analytics/credits-deposits-2025> [in Ukraine].
5. Pro orhanizatsiiu trudovykh vidnosyn v umovakh voiennoho stanu: Zakon Ukrainy vid 23.06.2005 r. № 2136-IX <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20>
6. Rishennia Hospodarskoho sudu mista Kyieva vid 11.10.2021 u spravi № 910/13940/18. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100304767>
7. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 16.01.2003 r. № 435-IV (stanom na 10 sichnia 2025 r.). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
8. Velyka Palata Verkhovnoho Sudu, 22 veresnia 2022 r. № 462/5368/16-ts (Ukraina). <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106558740>
9. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 16.01.2003 r № 435-IV (stanom na 18 lystopada 2025 r.). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
10. Postanova Verkhovnoho Sudu u skladi kolehii suddiv Tretoi sudovoi palaty Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu vid 18.12.2019 u spravi № 761/29966/16-ts. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86504910>
11. Rishennia Pecherskoho raionnoho sudu m. Kyieva vid 06.02.2019 u spravi № 757/74536/17-ts. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80192348>

Стаття надійшла до редакції: 15.11.2025

Стаття пройшла рецензування: 20.11.2025

Стаття рекомендована до опублікування: 22.11.2025

O.K. PARASHCHENKO

Assistant Professor Department of Financial Law, Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv

INACCURATE INFORMATION IN CREDIT HISTORIES: LEGAL ASPECTS OF FORMATION, CORRECTION, AND JUDICIAL PROTECTION

Problem setting. The rapid development of Ukraine’s digital financial infrastructure and the expansion of automated creditworthiness assessment systems have significantly increased the importance of credit histories as instruments influencing access to financial services, individuals’ economic opportunities, and their business reputation. In this context, the legal regulation of the formation, processing, storage, and correction of credit information becomes critical. The Law of Ukraine “On the Organization of Formation and Circulation of Credit Histories” No. 2704-IV serves as the core regulatory act intended to balance the interests of the subject of credit history and financial institutions that generate credit data.

Increasing digitalization, automated data exchange, and the widespread use of scoring algorithms raise concerns about data accuracy, the scope of banks’ powers in shaping credit information, and the mechanisms for correcting erroneous data. In practice, financial institutions often provide incomplete or inaccurate information to credit bureaus, which may restrict individuals’ access to credit, worsen financing conditions, or cause undue reputational or financial harm. Errors in credit histories are not rare, and their correction often requires substantial procedural efforts, especially when banks dispute inaccuracies. These circumstances elevate the importance of judicial protection and highlight the complexity of evidentiary standards in disputes over the deletion or correction of unreliable credit data in a fully digital environment.

Recent research and publication analysis. Issues related to the collection, processing, storage, and use of information on individuals’ monetary obligations, as well as the functioning of institutions responsible for credit data exchange, have been covered extensively in Ukrainian academic literature. O. Prymostka examined methodological foundations for the formation of credit bureaus as a basis for reliable lending; V. Prokopenko studied the evolution and institutional development of credit bureaus; R. Kvasnytska analyzed modern practices of cooperation between credit bureaus and financial institutions, including the role of bureaus in borrower evaluation, the dynamics of credit history formation, and the range of bureau services for banks and borrowers.

While previous research has addressed institutional and economic aspects of credit bureaus, the legal nature of credit history as an information-based legal construct, as well as the mechanisms for judicial protection against inaccurate credit data, remain insufficiently explored. This article seeks to fill this gap.

Paper objective. The article aims to conduct a comprehensive legal analysis of credit history as a legal institution, identify the subjects involved in credit-information relations, and examine the mechanisms of formation, correction, and protection of credit data. The study also intends to determine the relationship between the rights of credit history subjects and the powers of financial institutions, assess procedures for correcting inaccurate credit information, and outline key aspects of judicial protection in disputes concerning credit data accuracy. The ultimate goal is to form an integrated understanding of how the credit-history institution operates, identify legislative and practical shortcomings, and propose possible improvements for enhancing the protection of credit-history subjects.

Paper main body. The article begins with an overview of macro-level trends: as of August 2025, total credit volumes in Ukraine reached 1.23 trillion UAH, with rapid growth in consumer lending. In such conditions, the accuracy of data circulating in credit histories becomes increasingly important. The Law No. 2704-IV defines the regulatory and organizational framework for forming and maintaining credit histories, including the rights of subjects and users of credit information, principles of data protection, and the functioning of credit bureaus.

A detailed analysis of the statutory provisions shows that the relationships between creditors, credit bureaus, and credit-history subjects form a three-party information flow system grounded in contractual relations. Each actor plays a specific functional role: 1) credit bureaus collect, store, protect, and disseminate credit information; 2) users (typically banks) supply and receive credit data; 3) credit-history subjects are the individuals whose data constitute credit histories.

The article explores the statutory definitions of key concepts such as credit report, credit score, credit transaction, and the internal rules of credit bureaus.

A central section of the study focuses on the composition of credit history and the legal principles governing its formation: constitutional guarantees, adequacy of data, completeness, objectivity, reliability, confidentiality, and the requirement of the subject's consent.

The article systematizes the types of information included in credit histories (identification data, details of monetary obligations, publicly available financial information, and operational data on credit-history access). It emphasizes the importance of maintaining the accuracy of each category and the potential legal risks arising from misinformation.

Particular attention is devoted to the complexity of evidentiary procedures in digital credit disputes, especially regarding the validity of electronic credit transactions, the existence or absence of consent, the timelines for fulfilling obligations, and the correctness of data submitted by banks. The article demonstrates how inaccuracies at any stage of data transmission may significantly affect both the subject's rights and the decision-making processes of financial institutions.

Conclusions of the Research. The study concludes that credit history is the central informational element of credit relations and requires enhanced legal protection due to its

significant impact on individuals' financial opportunities. The three-tier system of data circulation – subject – creditor – bureau – creditor – necessitates strict compliance with principles of accuracy, lawfulness, and informed consent.

Judicial protection plays a pivotal role in addressing disputes over inaccurate credit information, yet current legislation lacks sufficiently detailed mechanisms for correcting errors, establishing evidentiary standards, and defining responsibilities of market participants.

The author emphasizes the need for legislative refinement, including clearer procedures for correcting credit data, strengthened liability for supplying inaccurate information, and improved digital-evidence regulation. Strengthening these mechanisms will ensure the effective protection of credit-history subjects and enhance the reliability of Ukraine's digital financial ecosystem.

Short abstract for an article

Abstract. This article offers a comprehensive analysis of the legal regulation governing the formation, use, and correction of credit histories in Ukraine. The study examines the composition of stakeholders involved in these legal relations – including credit history bureaus, users of such bureaus, and subjects of credit histories – and delineates their respective functional roles in the collection, transmission, and processing of information. Special attention is devoted to the examination of key principles established by legislation, particularly the protection of constitutional rights and freedoms of data subjects, the accuracy and comprehensiveness of information, and the requirement of obtaining an individual's consent for data processing. These principles are identified as central to the analysis, as they constitute the foundation for the lawfulness and legitimacy of credit-information processes that directly affect data quality and lie at the core of protecting the rights of credit history subjects.

The article further analyzes the statutory classification of information constituting a credit history, including identifying data, information on the fulfillment of monetary obligations, data from public and state registers, and records of operations involving credit information. It additionally highlights categories of information the collection of which is prohibited – such as data concerning nationality, political views, or health status – thereby ensuring compliance with privacy and proportionality requirements. The study also examines the information contained in the inquiry register as an essential element ensuring transparency in the circulation of credit data.

Separate attention is paid to judicial practice, particularly to judicial protection of the rights of credit history subjects in cases challenging unlawful actions of users and credit history bureaus regarding the transmission or inclusion of inaccurate information in a credit history, as well as the transfer and processing of information without the subject's consent. The analysis addresses available legal remedies, judicial approaches to the evaluation of

evidence, and the courts' efforts to balance the rights of credit history subjects with the interests of market participants.

The findings contribute to a holistic understanding of the mechanisms of legal regulation in this field and outline potential directions for improving the regulatory framework governing the institution of credit history.

Keywords: credit history, credit history bureau, bureau user, personal data, personal data protection, judicial protection, information, inaccurate information, credit, credit transaction.

Article details:

Received: 15 November 2025

Revised: 20 November 2025

Accepted: 22 November 2025

Рекомендоване цитування: Паращенко О. К. Недостовірні відомості в кредитних історіях: правові аспекти формування, коригування та судового захисту. *Економічна теорія та право*. 2025. № 4 (63). С. 110–136. DOI: <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2025-63-4-110>.

Suggested citation: Parashchenko, O. K. (2025). Nedostovirmi vidomosti v kredytnykh istoriiakh: pravovi aspekty formuvannia, koryhuvannia ta sudovoho zakhystu [Inaccurate information in credit histories: legal aspects of formation, correction, and judicial protection]. *Ekonomichna teoriia ta pravo – Economic Theory and Law*, 4(63), 110–136. DOI: <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2025-63-4-110> [in Ukrainian].